

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุอยู่ราว 10.42 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.6 ของประชากรทั้งหมด และภายในอีก 5 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ โดยจะมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมความร่วมมือการส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมอบหมายให้สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นผู้ดำเนินโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบแนวทางการดำเนินกิจการเพื่อสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ให้องค์กรนาร่องการดำเนินกิจการเพื่อสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ภาคธุรกิจร่วมขับเคลื่อนอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ ภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม สร้างอาชีพและรายได้ สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามวัยที่เหมาะสม ลดการพึ่งพิงจากครอบครัว และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี

ในปัจจุบันองค์กรภาคธุรกิจ ได้ให้ความสำคัญ และมีการตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐในการผลักดันโครงการธุรกิจที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการจัดหาอาชีพ ตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการที่รองรับ หรือตอบสนองการใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งองค์กรภาคธุรกิจสามารถดำเนินงานทางธุรกิจที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุได้ใน 4 มิติ ได้แก่

1. มิติด้านการจ้างงาน (Employment) ภาคธุรกิจสามารถดำเนินนโยบายด้านนี้ได้โดยการขยายเวลาการทำงาน โดยการปรับเปลี่ยนนโยบายการจ้างงานของบริษัทให้สามารถจ้างผู้เกษียณอายุที่มีศักยภาพ และมีความต้องการที่จะทำงาน หรือ การรับผู้ที่เกษียณอายุแล้วกลับเข้ามาทำงาน ในตำแหน่งงานที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

2. มิติด้านการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement) ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของบริษัท เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ภาคธุรกิจจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างกับคู่ค้าซึ่งเป็นภาคธุรกิจด้วยกัน ดังนั้นองค์กรสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการส่วนนี้ โดยการผลักดันและสนับสนุนสินค้าและบริการจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มแม่บ้าน ที่ดำเนินงานโดยกลุ่มผู้สูงอายุ ให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดซื้อ จัดจ้างของบริษัท

3. มิติด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ (Development) จากการศึกษาที่ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2548 และกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในอีก 5 ปีข้างหน้า นั้นสะท้อนให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจของบรรดาผู้ประกอบการไทย ซึ่งรวมถึงผู้ประกอบการ SMEs ที่จะทำการพัฒนาสินค้าและบริการต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นกลุ่มลูกค้าใหม่ที่น่าสนใจ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน ก็มีหลายองค์กรที่ได้มีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการออกแบบ และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและการให้บริการ เพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของ

ผู้สูงอายุ ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ โดยมีการคำนึงถึงในด้านต่างๆ อาทิ การออกแบบอาคารสถานที่ตามอารยสถาปัตย์ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การให้ข้อมูล ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

4. มิติด้านการลงทุน หรือร่วมทุน (Investment) ในปัจจุบันมีองค์กรภาคธุรกิจหลายบริษัทให้ความสนใจที่จะร่วมลงทุน กับโครงการที่มีผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินโครงการ หรือดำเนินธุรกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับผลประโยชน์จากการร่วมทุน โดยองค์กรสามารถดำเนินการได้หลากหลายแนวทาง อาทิ การจัดหา และร่วมทำธุรกิจกับคู่ค้าที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หรือการสนับสนุนเงินทุน โดยให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ดำเนินธุรกิจ

รูปแบบการดำเนินงานทางธุรกิจที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ในการระดมความคิด ภายใต้รูปแบบ CSR-in-process และ Social Enterprise เพื่อพัฒนาโอกาสของภาคธุรกิจในการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย และในเวทีเสวนาเพื่อรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age-Friendly Business) ภายใต้โครงการ ทำให้ได้มาซึ่งแนวปฏิบัติทางธุรกิจกับผู้สูงอายุ (Business Guidance on Older Persons) ที่สามารถนำไปเผยแพร่และขยายผลเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนในวงกว้าง ใน 3 หมวด ได้แก่

1) การเตรียมความพร้อม (Preparation) เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่วัยเกษียณของพนักงาน โดยองค์กรควรจะต้องจัดทำเป็นแผน มีการอบรมให้ความรู้กับพนักงาน ในการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเตรียมใจ เตรียมร่างกาย เตรียมแผนการใช้เวลา การวางแผนการออม และการลงทุนก่อนวัยเกษียณ ตลอดจนสิทธิพิเศษต่างๆ ที่ผู้สูงอายุ พึงจะได้รับและควรจะต้องทราบ เช่น เรื่องการยกเว้นภาษีเงินประกันสังคม เงินผู้สูงอายุ เป็นต้น รวมไปถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับองค์กรที่มีผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ โดยจะต้องมีการคำนึงสภาพการใช้งานที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

2) การคุ้มครอง (Protection) เมื่อองค์กรมีพนักงานที่เข้าสู่วัยเกษียณแล้ว สิ่งที่องค์กรควรจะต้องปกป้องหรือพิทักษ์สิทธิ์ให้กับผู้สูงอายุมีอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการเคารพและสนับสนุนสิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ ในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่างๆ รวมถึงการคำนึงถึงอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของผู้สูงอายุในสถานประกอบการและในกิจกรรมทางธุรกิจต่างๆ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นสิ่งที่องค์กรควรจะต้องดำเนินการ เมื่อมีผู้สูงอายุเป็นพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหางานที่มีคุณค่าและปรับสภาพการทำงานที่ยืดหยุ่นให้กับผู้สูงอายุ การจัดให้มีระบบแบบแผนในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาจากพนักงานที่เป็นผู้สูงอายุหรือพนักงานที่เกษียณอายุแล้วไปยังพนักงานรุ่นหลัง รวมถึงการสนับสนุนบทบาทของรัฐและประชาสังคมในการคุ้มครองสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

แนวปฏิบัติทางธุรกิจกับผู้สูงอายุ (Business Guidance on Older Persons)

แนวปฏิบัติทางธุรกิจกับผู้สูงอายุ 3 หมวดข้างต้น จำแนกออกได้เป็นแนวปฏิบัติ 7 ประการ ได้แก่

- การเตรียมความพร้อม (Preparation) ประกอบด้วย
 1. ให้คำมั่นและรับผิดชอบต่อการเตรียมความพร้อมบุคลากรในการเข้าสู่วัยสูงอายุ
 2. ทำให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์และบริการได้รับการออกแบบและพัฒนาให้มีความเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ
- การคุ้มครอง (Protection) ประกอบด้วย
 3. เคารพและสนับสนุนสิทธิผู้สูงอายุ ในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจและส่วนที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่ธุรกิจ

4. ทำให้มั่นใจว่าผู้สูงอายุได้รับสวัสดิภาพ อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบการ และในกิจกรรมทางธุรกิจ
- การมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย
 5. จัดหางานที่มีคุณค่าและสภาพการทำงานที่ยืดหยุ่นเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจการ ตลอดจนการร่วมลงทุนในกิจกรรมทางธุรกิจ
 6. จัดให้มีระบบและแบบแผนในการสืบทอดความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาจากผู้เกษียณอายุ
 7. สนับสนุนบทบาทของรัฐและประชาสังคมในการคุ้มครองสวัสดิภาพและจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม (CSR-in-process) / กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE) สำหรับผู้สูงอายุ ในระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ได้แก่

- ส่งเสริมให้มีการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการวิจัยและพัฒนา และการสร้างนวัตกรรมสำหรับผู้สูงอายุ
- เสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยการสร้างมาตรการจูงใจแก่ภาคเอกชน ในการจ้างงาน การจัดซื้อจัดจ้าง และการลงทุนเพื่อรองรับตลาดผู้สูงอายุ
- ผลักดันให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ โดยการริเริ่มของภาครัฐ
- หนุนเสริมให้ทุกภาคส่วนได้มีการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัยในทุกช่วงวัย โดยเน้นการทำงานในแบบหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆ
- เชื่อมโยงบทบาทการพัฒนาสังคมในมิติของผู้สูงวัย ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก
